

TAMMNEEME KÜLA ARENGUKAVA AASTATEKS 2013-2023

EESSÕNA

Viimsi vallavolikogu 20.04.2010.a. määrusega nr. 9 muudetud Viimsi valla aleviku- ja külavanema statuudi punkt 2.9 sätestab külavanemale kohustuse koostada vanemaks valimisest alates ühe aasta jooksul ja seejärel iga kahe aasta tagant kinnitada või vajadusel kaasajastada hiljemalt 1. märtsiks aleviku või küla arengukava ja esitada see aleviku või küla üldkoosolekule vastuvõtmiseks ning koos selgitustega vallavalitsusele.

Arengukava, mis määrab kindlaks Tammneeme küla arengu eesmärgid, prioriteedid ja sellest lähtuvalt ka tegevus- ja investeeringute kava, on koostatud 10 aastaks. Arengukava koostamine algatati küla aktiivi poolt pärast külavanema valimisi 22.12.2005.a. Käesolev arengukava on parandatud ja täiendatud versioon perioodiks 2014–2024. Kava koostajad on järginud Eesti külade ja väikelinnade liikumise Kodukant poolt 2003. aastal välja antud käsiraamatus „Küla arengukava koostamine“ toodud juhiseid, samuti on püütud kava ülesehitust ühtlustada teiste Viimsi valla külade arengukavadega.

Tammneeme arengukava peaesmärgiks on leevendada mahajäämust küla arengus võrreldes Viimsi vallaga tervikuna ja tagada külale vajalik tehniline ja sotsiaalne infrastruktuur. Viimase all mõistame avalike teenuste paremat kättesaadavust, samuti vaba aja veetmise võimaluste avardamist.

Püütakse vaadata kogu küla ühtse tervikuna ning kooskõlas Viimsi valla arengukava, üldplaneeringu ja teemaplaneeringute põhimõtetega. Seejuures on arvestatud külaelanike ja teiste huvilistega, kes oleks valmis küla heaks käe ja mõistusega kaasa aitama.

Viimast kümnendit iseloomustanud kinnisvarasektori kasv on Viimsi valla tasakaalust välja viinud. Nüüd tuleb jälgida kogu infrastruktuuri järelejõudmist, teisalt aga looduskeskkonna osakaalu säilitamist. Ka Tammneeme elanikud soovivad, et küla oleks stabiilne ja kindlate arengusuundadega, tagamaks rahuliku, terve ja sõbraliku elukeskkonna tulevikuks. 2006. aasta kevadel koostati küla arengut ja erinevaid eluvaldkondi puudutav küsimustik, millele vastanuid oli 60. Küsitlusest selgus, et suur osa elanikest on valmis külaelu arendamisel aktiivselt kaasa lööma.

Arengukava on vajalik alusdokument küla tegevuse planeerimisel ning rahaliste vahendite kasutamise prioriteetide paikapanemisel. Tegevuse kavandamisel tekivad kindlad sihid ja suhtlemine vallavalitsusega on konkreetsem, mis annab suuremad võimalused piiratud ressursside paremaks ärakasutamiseks.

Käesoleva arengukava koostasid Raivo Kaare, Andres Jaanus ja Jaan Tagaväli.

SELETUSKIRI

1. Küla üldiseloostus ja tänane olukord

Praeguse olukorra hindamisel ja küla üldiseloostuse koostamisel ning arvandmete esitamisel on lähtutud Viimsi valla arengukavast ja külavanemale kättesaadavast informatsioonist. Lisaks sellele on tuginetud ka 2006. aasta veebruaris Tammneeme küla elanike seas läbi viidud küsitlusele, millele vastas 60 inimest. Vastajate hulgas oli nii põliselanikke (20 %) kui viimase 5 aasta jooksul Tammneeme kolinuid (27 %), ka vanuserühmade kaupa oli esindatus ühtlane. Meeste ja naiste osakaal vastajate seas osutus võrdseks. Küla elanikkond kasvab peamiselt Tallinna linnast tulnute arvel.

Oluliseks peeti külakeskuse rajamist ja kaupluse olemasolu (kumbagi soovis 92 % vastajatest), spordi- ja mänguväljakuid (88 %) ning lasteaeda või algkooli (50 %). Külaseltsi loomist küla arengu toetamisel pidas vajalikuks 47 vastajast 60-st. Veel märgiti ära teede laiendamise ja renoveerimise, samuti merekalda kindlustamise vajadus.

Absoluutselt kõik vastajad nõustusid ideega vana sadamakoha taastamisest, millega kaasneks ühtlasi kogu rannaala korrastamine. Ligikaudu $\frac{3}{4}$ vastajatest pidas ühtlasi oluliseks küla ümbritsevate alade regulaarset hooldamist koos liikumisradade väljaehitamisega.

Arengukava ülevaatamise ajaks 2014. aastal on ülalloetletud eesmärkidest osa realiseerunud. 2006. aastast tegutseb MTÜ Tammneeme Külaselts ligikaudu 30 liikmega. Sadama väljaehitamise eelprojekt on volitustega edasi antud MTÜ Tammneeme Sadamaseltsile, Ehala/Haugi teele on rajatud võrk- ja korvpalliväljakud. Mereääre teel on laiendatud kaldakindlustusega ala ning suurem oht tormilainete põhjustatud erosioonile peatatud. Kavandamisel on Tammneeme-Randvere ühine terviserada. Küla üldilme on viimastel aastatel muutunud peamiselt elamuehitusest tulenevalt. Ehitusmahud pole küll võrreldavad mõnede teiste Viimsi valla asumitega, kuid elanikkonna kasv on pidev ja nagu küsitlustulemused näitasid, on ootused infrastruktuuri täienemise osas suuremad just hiljuti Tammneeme kolinute hulgas.

Viimsi valla arengukava toob Tammneeme koos naaberküla Leppneeme ja saartega välja paigana, mis kannab endas veel säilinud maalähedast miljööd ja elulaadi. Üha enam linnastuvas keskkonnas on see suur väärtus, mida tuleb hoida ja edasi enda tulevastele põlvetele.

2.1. Küla asend ja paiknemine

Tammneeme küla asub Viimsi poolsaare idarannikul, moodustades põhilises osas mere ja metsa vahelise pika ja kitsa asustusala. Idas külgneb Tammneeme Muuga lahe, põhja pool Leppneeme ning lõunas Randvere küla. Lääne suunas ulatub küla selle keskosas umbes ühe kilomeetri ulatuses poolsaare siseossa. Viimsi poolsaare metsane siseala eraldab läänes Tammneemet Lubja külast.

Kaugused mööda teid küla keskpunktist valla tähtsamatesse asutustesse on järgmised: Haabneeme, kus asub Viimsi haigla, perearsti keskus ja apteek ning ka lähimad kauplused, on 5 km kaugusel. Viimsi alevikku, kus asub vallamaja, on 7 km. Tallinna kesklinn asub 18 km kaugusel, Muuga sadamasse on 10 km.

Küla läbib läänes riivamisi Viimsi-Randvere riigimaantee, mis ühendab Tammneemet nii valla keskasulate kui ka Randvere ja Metsakasti külade kaudu Tallinna linnaga.

Keskne küla läbib munitsipaalomandis olev Tammneeme tee ühendab Leppneemega, sealt

omakorda saab ringiga tagasi Haabneeme suunas. Munitsipaalomandisse kuulub ka enamik külasiseseid teid, väike osa teedest on eravalduuses või peremeheta.

2.2. Küla ajalooline taust

Esimesed kaudsed teated inimasustusest praeguse Tammneeme küla alal viitavad noorema pronksiaja algusele ehk ajale umbes 1000 aastat eKr. Nimelt leiti 1898. aastal Tammneeme küla Kalda talu umbes 200 m merest asuva rabapõllu kündmisel kivist kirves. Kui arvestada, et leiukoha kõrgus on tänapäeval 8–10 m üle merepinna, siis 3000 aastat tagasi võis kirves olla jäetud mererannale. Järgneva 2500 aasta inimasustusest küla alal andmed puuduvad.

Viimsi poolsaar oli juba mõisate tekkimise ajast 14. sajandil pikuti pooleks jagatud.

Läänepoolne osa kuulus Viimsi ja idapoolne Maardu mõisa alla. Koos Maardu mõisa teiste küladega on Tammneeme küla ala ajalooliselt kuulunud Jõelähtme kirikukihelkonna koosseisu. Kuna mõis vahetas mitmeid kordi omanikku, siis on Tammneeme küla ala olnud paljude mõisnike valduses.

Kirjalikes allikates mainitakse praeguse Tammneeme küla ala asustust **esmakordselt 1491. aastal**, kui Maardu mõisa müümisel nimetatakse muuhulgas ka Randvere külast põhja pool, kõrgemal mereäärsel maanukal asuvat Iversbacki küla. Selle küla kunagine asukoht võis jääda praeguse Tammneeme küla keskossa.

Tammneeme küla ala esimesed elanikud olid tõenäoliselt sisserändajad – rannarootslased, kes olid ka varem Rootsis olnud randlased. Eesti alal soovisid nad harjumuspäraselt mereäärset eluviisi jätkata. Rannarootslased olid liikumis- ja teotöövabad, st nad ei olnud sunnismaised. Mõisale maksti naturaarenti – kala, vilja, võid, mune, hülgepekki, juustu jne.

Nende kasutusel olid rannaäärsed maad põldude, metsa- ja heinamaadega ning püügikohtadega.

Alates 16. sajandi esimesest veerandist hakkasid sisemaalt külasse elama asuma ka eestlased ning Tammneeme küla alal hakkas tekkima rootsi-eesti segaasustus. Elanike hulgas võis olla ka üksikuid soomlasi. Aegamööda hakkas eestlaste osatähtsus külas muutuma valdavaks.

Küla nimetatakse esmakordselt kirjalikult tänapäevasele sarnase nimega **Tammonimi 1682. aastal**. Sel ajal oli veel kasutuses ka kohanimi Iversback. Nii näiteks on 1725–1726. aasta adramaarevisjonis mainitud esialgse nime teisendusena Tammneeme küla Ispakeri talu. Tänapäeval ei ole kohanimi Iversback enam kasutuses.

Kui 19. sajandi algusaastatel hakati Eesti alal moodustama valdasid, siis kattusid need esialgu mõisatele kuuluvate aladega. Seepärast võime neid nimetada ka mõisavaldadeks. Kuni 1891. aastani kuulus Tammneeme küla Maardu valla alla.

1891. aastal liideti Maardu vald naabruses asuva Nehatu vallaga, mille koosseisu hakkasid nüüdsest kuuluma Nehatu, Maardu, Vao, Saha, Viimsi ja Haabneeme mõisate alad. Uue valla koosseisu kuulus ka Tammneeme küla.

1919. aastal taasasutati kuni 1891. aastani tegutsenud ja siis Nehatu vallaga liitunud Viimsi vald ning Tammneeme küla hakkas nüüd kuuluma Viimsi valla koosseisu.

1939. aastal liideti Viimsi vald ja Nehatu vald kokku, mille tulemusena tekkis vallamaja asukoha järgi nime saanud Iru vald. Tammneeme küla hakkas kuuluma Iru valla koosseisu.

1945. aastal moodustati Iru valla allüksustena Iru, Viimsi ja Maardu külanõukogud ning alates sellest ajast kuulus Tammneeme küla Iru valla Viimsi külanõukogu koosseisu.

1950. aastal vallad likvideeriti ning osa endise Iru valla alast, sealhulgas ka Tammneeme küla hakkas nüüd kuuluma Viimsi külanõukogu koosseisu.

1990. aastal taasasutati Viimsi vald ja sellest ajast alates on Tammneeme küla kuulunud Viimsi valla koosseisu.

1940-ndate aastate teisel poolel algas üle kogu Eesti sundkollektiviseerimine. Rannakülades toimus see kaluriartellide moodustamise teel. Esimene kaluriartell nimega „Põhja Kalur“ asutati Rohuneemes 22. detsembril 1946. aastal. Paari järgneva aasta jooksul viidi kollektiviseerimine läbi ka teistes poolsaare külates. Leppneemes moodustati artell „Murdlaine“, Miidurannas „Forell“, Tammneeme ja Randvere küla kalurid ühinesid „Randlaseks“. 12. augustil 1950 peeti Viimsi koolimajas kaluriartellide ühinemiskoosolek nelja artelli liitmiseks üheks kolhoosiks. S. M. Kirovi nim. kalurikolhoosi osana tegutses Tammneeme sadam ja kala vastuvõtupunkt aastani 1968.

Tammneeme praegust arengut ja ilmet on oluliselt mõjutanud suvila- ja aianduskooperatiivide rajamine küla lõuna- ja loodeosas 1960–1970-ndatel aastatel. Suur osa nendest piirkondadest on tänaseks kohandatud aastaringseks kasutamiseks sobivateks elurajoonideks. Enne omandireformi on ehitatud individuaalelamutest koosnev Hallikivi tee asum. Omandireformi järgselt on paljud endised maaüksused vahetanud omanikku ning algatatud ja käsil on mitmeid kinnisvaraarendusi, suuremad neist Pearnal teel ning endise Tammneeme tootmisbaasi (segusõlme) territooriumil ja sellega külgneval alal. Enamasti on siiski tegemist üksikprojektidega, kuna küla asend, looduslikud tingimused ja väljakujunenud asustustihedus ei võimalda suuremate ehitusalade planeerimist.

2.3. Küla looduslikud olud ja loodusväärtused

Pinnavormidest ja pinnakattest on Viimsi poolsaare kirde- ja idaosas valdavalt Antsülusjärve, Litoriinamere ja Limneamere (Läänemere erinevad staadiumid) tasandik selleaegsete setetega. Geoloogiliselt iseloomustab kogu seda piirkonda looduslik murrutusrand madala murrutusjärsakuga, mille suhteline kõrgus piirkonna kaguosas ulatub kuni 4 meetrini, väheneb aeglaselt loode suunas ja tõuseb taas kohati 6 meetri kõrguseni. Muuga lahe läänerannikul ulatub Kambriumi ladestu Lontova kihistu sinisavi maapinnale, mis on eriti hästi vaadeldav mererannal küla keskosas. Viimastel aastatel on rannajärsak osaliselt mere poolt kindlustatud, mitmes lõigus aga kaetud mujalt toodud pinnasega. Rannajärsaku kindlustamine ja muu pinnasega katmine on oluliselt vähendanud loodusliku paljandi ulatust.

Muuga lahe lääneranda ääristaval liivasel ja lainja pinnamoega rannamadalal on hulgaliselt veepealseid ja veealuseid kive. Muuga laht on Tammneeme küla piires enamasti kivise põhjaga ja madalaveeline (alla 1,5–2 m) 200 kuni 500 m kauguseni rannast. Madalaveelise ala piirile jääb mitu laidu ja kari – Hanekari, Kivikari, Loo saar (Lahesaar) ja Kuusikari. Need koos lähema ümbrusega on arvukate linnuliikide pesitsuspaigad jatoitumisalad. Poolsuletud Tammneeme lahte iseloomustab pehmete setete kuhjumine ja toitainete akumulatsioon, mis loob tingimused kiirekasvuliste rohe- ja pruunvetikate ning kõrgemate veetaimede arenguks ja madala laheosa suviseks kinnikasvamiseks. Oluliselt on vaesunud ka mereelustik, sealhulgas kalastik. Merekeskkonda mõjutavad nii Soome lahe üldiselt kõrge eutrofeerumise foon kui ka merre suubuvad punktreaalallikad, sest kraavidesse juhitakse ka olmeheitvett. Lahe veekeskonda värskendavad vaid erakordselt tugevad tormid koos ülikõrge veeseisuga (üle 1 meetri nulltasemest), kuid need lõhuvad jälle merekallast.

Tammneeme küla on suures osas ümbritsetud metsaga, rohkem on laane- ja salumetsi. Sageli esineb ka kõdusoometsi, mis on tekkinud kuivendamisel endiste soo- ja lodumetsade asemele. Metsad paiknevad kõige rohkem gleimuldadel. Rohumaadel levivad leetunud, gleistunud leetunud ja gleistunud leetjad ning leetjad gleimullad. Rohkete allikate tõttu on klindialune pinnas niiske ja toitainerikas.

Külas on üksikute laikudena (enamasti alla 0,5 ha) säilinud niidetavaid ja/või karjatatavaid pärisaruniite ja puisniite. Suurem osa poollooduslikke kooslusi, samuti rannaniite ja muid rannakooslusi on tänaseks hävinud ehitustegevuse või kinnikasvamise tagajärjel.

2.4. Riigimets ja loodushoid

Viimsi vald on suhteliselt metsarohke – 34% valla pindalast on riigi metsamaa, põhiosa sellest on kaitsemets. Läänest piirnebki Tammneeme riigimetsaga, mis kaitseb küla ka tuulte eest. Põhja- ja idatuultele on küla avatud. Tammneeme külaga piirnevad metsad on väga mitmekesised. Siin kohtab väga vanu, kuni 170 aastaseid metsakvartaleid. Kui arvestada, et okaspuumetsad saavad raieküpseks 70-80 aastaseks, siis on selle piirkonna metsad kohati üleküpsenud. Liigiliselt leidub nii kuusikuid kui kuuse enamusega segapuustuid.

Paekalda allikarohkel alal on haruldane kooslus, kus asub männikuid ja soometsi. Piirkonda läbib Riigimetsa Majandamise Keskuse poolt 2004. a. rajatud looduse õpperada, mille eesmärgiks on tutvustada inimestele metsakooslusi, metsas tehtavaid töid ja nende tööde vajalikkust. Looduse õpperaja baasil on koolidel võimalus vabas looduses läbi viia bioloogia, geograafia jt. tunde.

Kuivõrd metsad on vanad, siis on neis vaja teha ka metsamajanduslikke töid raiete näol. Metsamajanduskavad koostatakse reeglina kümne aasta peale, milles määratakse ära puistud, mis vajavad hooldamist, harvendusraiet või uuendusraiet (lageraiet). Uuendusraidega algab uus metsaring. Uuendusraidele järgneb riigimetsa uue metsakultuuri rajamine ja selle pidev hooldamine kuni raieküpseks saamiseni.

2009. aastal tehti küla edelaosas Viimsi-Randvere maantee ja Tädu-Leppneeme keskpingeliini vahelises metsaeraldises ligikaudu 3 hektaril lageraie. Tänapäevaks on raielank uuenenud. Muuhulgas istutati 2010. aasta kevadel talgute korras maanteepoolsesse serva tammeistikuid, millest suur osa on kasvama läinud.

Siinsed metsad kuuluvad kaitsemetsa kategooriasse. Riigimetsa territooriumile jääb mitmeid vääriselupaiku, mida üldse ei majandata. Harjumaa metskonna kinnituse kohaselt on kõik tehtavad raied metsamajandusliku iseloomuga ning mingit kinnisvara arendust riigimetsamaadel ei planeerita.

Küla asustuse ja riigimetsa vahele jääb kitsas (enamasti alla 200 meetri) erametsavöönd. Metsamaadel paiknevad kinnistud on suuremalt jaolt pindalaga alla 1 hektari. Enamasti pole nende metsade kohta mingit majanduskava koostatud, kuid otstarbekas oleks külaga piirnevate metsatükkide majandamine püsimeetsana, mis välistaks lageraied. Valla 2000. aastal kehtestatud üldplaneeringu ning miljööväärtslike alade ja rohevõrgustiku teemaplaneeringu järgi on erametsavöönd osaliselt perspektiivne hajaasustusega väikeelamumaa, osaliselt rohekoridori ala.

Paljud Tammneeme küla elanikud olid küsitlustulemuste põhjal huvitatud metsaalade korrastamisest ja teiste metsamassiividega ühendavate matka- ja terviseradade rajamisest. Rohealad peaks olema kaitse all ja neid tuleb kindlasti säilitada.

Kokkuvõttes on metsaaladel täita tähtis roll Tammneeme küla ja kogu Viimsi valla mikrokliima kujundamisel, elanike lühiajalise puhkuse ja tervisespordi harrastamisel, loodusvaatluste ja looduskaitse õpetamisel ning propageerimisel.

2.5. Keskkonnaprobleemid

Tammneeme küla rahvas on mures Muuga sadamast idakaare tuultega kütuseaurude ja muude ümberlaadimisel suures kontsentratsioonis õhku paiskuvate ühendite pärast. Idatuuled kannavad need gaasilised ühendid (alifaatsed ja aromaatsed süsivesikud) üle Muuga lahe kogu Viimsi poolsaarele. Nende ühendite potentsiaalselt kahjuliku mõju hindamiseks inimeste tervisele ja aiasaaduste kvaliteedile on vajalik.

Hädaolukorras valmisoleku seaduse kohaselt on kriisikomisjoni moodustamine kohustuslik kui omavalitsuse territooriumil elab üle 50 000 elaniku. Otstarbekas on seda aga teha ka väiksema elanike arvu puhul. Sellisel viisil on kriisiolukordades ennetavalt tagatud operatiivsus, kui meie valla elanikke võivad ohustada looduskatastroofid või õlireostus, millele kogu Viimsi poolsaar avatud on.

Kindlasti on suureks keskkonnaprobleemiks plahvatusohtlike ainete käitlemine Muuga sadamas. Plahvatuste oht ei ole teoreetiline, suurema ohu teke on lähiminevikus olnud reaalne. Nii näiteks kujunes 2005. a. maikuu Muuga sadamas eriti kriitiline olukord, kui raudteel seisvast 12 tsisternist pihustus kõrge temperatuuri tõttu õhku bensiiniaure. Harjumaa päästeteenistuse spetsialisti sõnul oli situatsioon väga ohtlik, õhus oli tugev bensiinilõhn, väiksempi säde oleks võinud põhjustada katastroofi. Õnneks suudeti kõige hullem ära hoida.

Transportöörilindi põlengu ajal AS DBT kuppellao kohal 26. märtsi 2006 a. olid raudtee ülesõidud blokeeritud vagunitega, puudusid viidad ja liiklusskeemid olid puudulikud. Selline olukord raskendanuks efektiivsete kustutustööde alustamist ja võimaldanuks põlengul laieneda ning muutuda katastroofiliseks juhitamatuks sündmuseks. Viimsi vallal lasub põhiseaduslik kohustus kaitsmaks oma rahva vara ja turvalistust.

Kuna äritegevus Muuga sadamas on jätkuvalt kasvav, tuleb ümber sadama ja sellega seotud tööstusaladel tagada minimaalselt 100 m laiune kõrghaljastatud ala. Viimsi valla üldiste ehitustingimuste määramisel (p. 4.7 Piirangud muule maakasutusele, vastu võetud 13.09.2005) on selgelt kirjas: Kuna vallal on kohustus tagada elukeskkonna kvaliteedi säilimine elamualadel tuleb uue tööstuse asukoha valikul ja tööstusalale ehitise püstitamisel kinni pidada puhversoonidest. Vältimaks keskkonnaprobleemide teket elamualadel ei ole Viimsi valda lubatud rajada keemiatööstust ja keemiterminale vms. ettevõtteid millega kaasneb õhusaaste, vibratsioon, lõhn, kõrge keskkonnarisk või muu keskkonnaprobleem. Samuti ei ole lubatud nafta ega muude kütuste käitlemisega seotud terminale vms. ehitisi rajada väljapoole Muuga sadama piirkonda.

Need probleemid puudutavad kõiki Viimsi valla külade elanikke ja me peame olema tähelepanelikud lähimas ümbruskonnas toimuva suhtes.

Oluline on säilitada piirkonna iseärasustest tulenevad looduslikud või poollooduslikud kooslused, et tagada bioloogiline mitmekesisus ning elanikele puhke- ja taastumisvõimalused ja puhas elukeskkond. Miljööväärtuslike alade killustumine ohustab ka allesjäänud vääriselupaiku ja nende elustikku, sest kahanevad elujõuliste koosluste püsimiseks vajaliku geneetilise informatsiooni vahetamise võimalused.

Küla looduslike vaatamisväärsustena võib nimetada Mihkli tamme, Põllu tamme, Tagavälja kivi, Tiirukivi, Kaldaalust kivi, Tammneeme paljandit ja allikaid. Tammneeme tee põhjaosa ja mere vahele jääb osaliselt roostunud rannaniit. Need on meie küla ürglooduse mälestised ja loodusväärtused, millele tuleks rohkem tähelepanu pöörata. Kõik nimetatud objektid ja nende ümbrus tuleks korrastada ning tähistada vastavate viitadega.

Metsade ja küla heakorra tagamiseks peaks kogu külarahvas käed külge lööma, siis tekiks ka rohkem lugupidamist ümbritseva elukeskkonna suhtes.

2.6. Maaomand ja maakasutus, kinnisvaraarendus

Maalähedase elulaadi ning miljöoga alasid on Viimsi vallas kinnisvaraarenduse tulemusel järjest vähemaks jäänud. Sellest pole puutumata ka Tammneeme küla. Uued hooned pole enamasti rannakülale omased.

Uuselamute ehitus on viimastel aastatel küll pidurdunud, kuid probleemid jäävad. Sageli ehitatakse küla ehitusviise ja -tavasid eirates. Külakeskkonna muutumine hävitab järk-järgult need väärtused, mille tõttu sooviti sinna tulla. Koos linnastumise ilmingutega imbub põlisküladesse ka linlik elu- ja mõttelaad, ei tunta huvi paikkonna vastu, kuhu on elama asunud. Teisest küljest on positiivne, et ka uusasukate hulgas leidub neid, kelle jaoks tervikliku külakeskkonna säilimine on olulise tähtsusega.

Kohtades, kus iseloomulik külatüüp on veel säilinud, tuleks hoonete paigutusviisil ja omavahelise kauguse määramisel lähtuda antud paigas ajalooliselt välja kujunenud struktuurist. Tammneeme on ajalooliselt olnud mereäärne ridaküla koos praeguse riigimetsani ulatuva tagamaaga. Praegune elukorraldus ei nõua pere äraelamiseks vajaliku tulundusmaa olemasolu, kuid võimalusel peaks

siiski säilitama hoonekomplekside vahelist ajaloolist krundistruktuuri ja vältima liiga tihedat hoonestust, et vähene külasisene avatud ruum ja vaated ei kaoks. Arvestada tuleb nii põliselanike kui nende inimeste, kes on siia kolinud, huvidega, vajaduste ja ootustega just roheline keskkonna, vaikuse ja rahu pärast.

Seega tuleb edasist tiheasustuse loomist piirata ning uute planeeringute algatamisel üldplaneeringuga selleks ettenähtud aladel lähtuda hajaasustuse normidest. Väljaspool üldplaneeringus kehtestatud elamualasid tuleks igasugust elamuehitust vältida. Kuna inimesed soovivad, et Tammneeme jääks vaikseks elu- ja puhkerajooniks, siis ettevõtluse arendamist külas ette ei nähta.

2.7. Tehniline ja sotsiaalne infrastruktuur

Tehniline infrastruktuur külas kuulub osaliselt ühistutele, kuid suurem osa majapidamisi saab joogivee AS Viimsi Vesi poolt ülevõetud veevõrgust. Suurem osa Tammneeme külast saab puhta joogivee poolsaare keskosast lähtuvast uuest veehaardest. Tammetõru ja Hallikivi teel asuvad pumbajaamad kuuluvad ühistutele ja varustavad ligikaudu 40 majapidamist. Joogiveevarustus külas baseerub valdavalt puurkaevudel, vähesel määral ka salvkaevude veel. Ühistute poolt rajatud puurkaevud pumpavad vett 100–110 meetri sügavuselt Kambriumi-Vendi veehorisondist, mis on tusedate sinisavi kihtidega piisavalt hästi pinnasereostuse eest kaitstud.

Ühiskanalisatsiooni rajamise ja veevärgi rekonstrueerimisega alustati Tammneemes 2008. aastal. Peatorustikud on valmis ja kanalisatsioon toimib, valdav enamus majapidamisi on ühiskanalisatsiooniga liitunud.

Mereääre teele ehitati 2009. aasta sügisel tänavavalgustus, samas vajab teelõik alates kavandatavast sadamakohast kuni Tammetõru teeni põhjalikku renoveerimist. Mereääre tee üksikutele lõikudele võib tekkida vajadus ka täiendavaks kaldakindlustuseks. Jätkuvalt on aktuaalne kergliiklustee ehitamine Viimsi-Randvere maantee äärde Tammneeme tee ja Vaablase tee vahelisel lõigul. Viimane on muutunud eriti vajalikuks seoses Randvere kooli avamisega 2013. aastal, kuna Tammneeme ja Leppneeme küla on teiste hulgas määratud kooli teeninduspiirkonda.

Probleemiks on sadevete ärajuhtimine, suurte vihmade korral ei suuda torustik tulvavett vastu võtta, ohustab külaelanike keldreid ja ujutab üle kruntide madalamad osad. Olukord muutus kriitiliseks pärast seda, kui küla läbiv magistraalkraav suleti alamjooksul torustikku. Ummistusi on esinenud ka külmade ja lumevaeste talvede järel, kui arvukad kitsad truubid on külmunud. Ehitustegevuse käigus on likvideeritud ka väiksemaid sadevee ärajuhtimiseks mõeldud kraave, sageli pole aga asemele rajatud drenaažisüsteemide puhul arvestatud pinna- ja põhjavete looduslikult väljakujunenud voolusuundadega.

Seega peame tõdema et Tammneeme küla eluolu ohustavad tugevate tormituultega kaasnev kõrge merevesi, hoovihmad, kestva ulatusega lausvihmad, samuti külmad ning lumevaesed talved.

Avatuna tuleb hoida kallasrajad ja puhkealadeni viivad külateed ning mitte neid piirete või keelavate viitadega sulgeda. Tammneemes on mitu ajalooliselt välja kujunenud jalgteed, mis kulgevad enamasti ristisuunas olemasolevate avalike teedega. Nende teede ülesanne on olnud tagada teatud vahemaa tagant otsepäas nii mere äärde kui metsaaladele. Uute planeeringute menetlemisel tuleks sellised liikumiskoridorid säilitada.

Vallasisesse bussiliikluse ümberkorraldamine ja sõidugraafikute tihendamine on muutnud liikumise hõlpsamaks. Siiski võiks kaaluda otseühenduse taastamist Tallinnaga vähemalt hommikul ja õhtusel tipptunnil. Praegune ümberistumistega bussiliiklus on võimalike ummikute ja teesulgude tõttu kergesti haavatav, kuna linna- ja kohalike liinide sõidugraafikute sujuv ühendus kaob juba mõneminutilise hilinemise tagajärjel.

Tammneemes oleks vajadus väikese bussiterminali järele näiteks Tammneeme ja Haugi tee ristmikul, kus saaks rahulikult jalga puhata ja varju all olla. Omavahelist suhtlust aitaks parandada ka laadapäevade korraldamine, kus oleks võimalik realiseerida aiasaadusi, värsket ja suitsukala jms.

Tammneeme külla paigaldati 2012. aasta sügisel tuulegeneraator. Vallavalitsuse poolt väljastatud projekteerimistingimused ja ehitusluba eirasid valla üldplaneeringut ja selle teemaplaneeringuid ("Viimsi valla üldiste ehitustingimuste määramine. Elamuehituse põhimõtted" ja "Miljööväärtuslikud alad ja rohevõrgustik"). 2014. aasta alguses väljastati tuulegeneraatorile kasutusluba.

Tammneeme küla elanikud ei ole andnud arengukavas ega ka avalikult nõusolekut külla tiheasustusalale tuulegeneraatori püstitamisesks. Tuulegeneraatorite paigaldamise võimalikkuse kohta valla territooriumile on vaja langetada põhimõtteline otsus, et vältida konfliktolukordi tulevikus.

2.8 Haridus ja kultuur, seltsitegevus

Küla sotsiaalne infrastruktuur ja avalike teenuste (lasteaed, kool, konstaablipunkt, perearst, , kultuuriasutus jm.) saamise võimalused külas puuduvad. Tammneeme on planeeritud eralasteaed kuni 80 lapsele Pearnal teel, selle ehitusaeg on aga jätkuvalt teadmata.

Ehala tee 3 jäävale krundile (piirneb Haugi tee algusega) on PRIA kaasrahastamisega rajatud võrk- ja korvpalliväljak. Teigari tee 28a maaüksusel (pindalaga 612 m²) valmis mänguväljak 2009. aasta lõpus vallavalitsuse rahastatuna. Viimsi-Randvere maantee ääres niinimetatud Rooste-Antsu platsil on korraldatud üritusi nii sõjaeelse Eesti Vabariigi ajal kui S.M. Kirovi nim. kalurikolhoosi kalurite pidusid. Sellel platsil on ajuti olnud ka võrkpalliväljak ja mänguväljakuna võiks seda ala kasutada ka tulevikus. Rooste-Antsult võiksid lähtuda ka Viimsi valla loodusõppe- ja terviserajad, mille kava valmis 2012. aastal. Väljaehitamist ootab Tammneeme tee äärne vaateplats koos trepiga kaldajärsaku alla randa.

Talvel on aga suusarajad metsas ja Viimsi-Randvere tee äärsel alal suurepärane vaba aja veetmise võimalus. Viimsi-Randvere tee on pärast rekonstrueerimist saanud ka jooksjate, jalgratturite ja rullsuusatajate seas soositud treeningpiirkonnaks. Kõnnitee puudumine Tammneemest Randvere poole jääval alal on aga vaatamata suhteliselt hõredale autoliiklusele teiste liikumisviiside harrastajatele ohtlik, eriti pimedal ajal.

Endisel sadamaalal küla keskosas on alates 2006. aastast hakatud taas korraldama üritusi, samuti küla üldkoosolekuid ja muid nõupidamisi. Ala on sobilik ka laste mänguväljakuks. Planeeritakse väikesadama väljaarendamist endise paadisilla kohale. Siin on vaja kaaluda ka kultuuriloolist tausta ning arutada võimalusi varasema artelli ja hilisema kalurikolhoosi ajaloo jäädvustamiseks näiteks mõne hoone taastamisega ja neile praktilise funktsiooni andmisega (võrgukuur, paadikuur, väike külamuuseum jms.).

Külale mõeldud ruumide rajamine on momendil kõige tõenäolisem Ehala tee 3 mänguväljaku

äärde planeeritavas hoones.

Tammneeme külas tänase Teigari tee ääres on tuntud kultuuritegelase ja helilooja Arved Valentin Haugi (5.11.1922–18.10.1995) sünnikodu. Viimsi vald alustas Arved Haugi mälestuse tähistamist 2008. aastal suvise muusikasünnimusega, mis on kavandatud ka edaspidise traditsioonilise valla kultuurisündmusena. Tammneeme küla soovib tähistada Arved Haugi mälestust vastava mälestuskivi paigaldamisega ja tamme istutamisega Teigari tee piirkonnas. Üks võimalus on sinna rajatava mänguväljaku kompleksis või siis teise võimalusena Teigari tee suure kivi juurde, mis on vahetult sünnikodu kõrval.

2006. aasta suvel moodustatud külaseltsis ning aktiivses seltsi- ja ühistegevuses näeme üht peamist võimalust, kuidas elanikud ise saaksid kaasa aidata Tammneeme küla arengule. Vastasel juhul on küla muutumas magalaks, mille elanikud ei huvitu ühistegevusest.

Külaselts püüab jõudumööda arengukavas ettenähtud arenguid ellu viia. Rahaliste vahendite nappuse tõttu ei ole see siiski nii lihtne. Sadama-ala planeering on projekteerimisfaasis, lahendada tulevad rahastamise põhimõtted. Erinevaid pakkumisi on võetud, kuid enne põhjalike keskkonnanuuringute teostamist ei ole võimalik muuli ja süvendustööde maksumust välja tuua.

2.9. Küla majanduskeskkond, ettevõtlus ja selle arenguperspektiivid

Töökohtadest rääkides tuleb eraldi käsitleda küla territooriumil olevaid töökohti ning Tammneeme külla registreeritud ettevõtteid. Kuna äriregistri andmebaasi avalik osa ei võimalda filtreerida äriühinguid nende asukoha järgi, siis pole võimalik ka arengukava jaoks välja selgitada, kui mitu äriühingut on Tammneeme külas registreeritud ning kui palju võiks neis töötajaid olla. Samuti on teadmata kaugtöö tegijate osakaal.

Endise segusõlme alal asuvates tööstusruumides annavad Akinta ja Isklar tööd keskel läbi 30 inimesele, kuid Tammneeme külaelanikest töötab seal vaid üksikuid.

Tammneemes puudub igasugune teenindusvõrk, kaugeltki täielikult ei kata elanike vajadusi ka Viimsi keskasulate teenuste struktuur. Külaelanike seas 2006. aasta kevadel tehtud küsitluse järgi on kindlasti oodatud kauplus-kohvik. Potentsiaalsete ettevõtjate huvi suureneks, kui saaks lisada tegevusi, mis toetaksid kaupluse pidamist.

Arvestades siin elavat inimressurssi, looduslike eeldusi ja inimeste soovi säilitada looduslähedast elukeskkonda, ei ole töökohtade loomine tootmises perspektiivne, sest Tammneeme jääb ikkagi peamiselt elurajooniks. Teretulnud on aga mitmesuguseid teenuseid pakkuvad väikeettevõtted (kaubandus, puidu- ja metallitöökojad, autoremont ja –hooldus jne.).

Seoses elamumaade järk-järgulise täisehitamisega nii külas kui ümbruskonnas on oluline planeerida maad ka avalike teenuste osutamise otstarbeks. Ainus suurem Tammneeme külaga piirnev munitsipaalmaa üksus on „Linnakumetsa“ Randvere tee ääres.

2.10. Elanikud ja inimpotentsiaal, külaelanike koostöö

Viimastel aastatel on Tammneeme külaelanike arv tunduvalt kasvanud. 22. detsembril 2005. aastal oli rahvastiku registri andmete järgi Tammneeme külas 264 elanikku, 2011. aasta alguse seisuga juba 453 elanikku. Külas on ligikaudu 240 majapidamist, millest suurem osa on aastaringset kasutatavad. Siinjuures tuleks lisada, et ametlikult registrisse kantud inimestega võrreldes elab

külas tegelikult nii alaliselt kui ajutiselt rohkem elanikke, seda eriti suveperioodil. Elukoha registreerimist mõjutab teatud määral ka riigi ja kohalike omavalitsuste elanikele suunatud poliitika, sh. Tallinna elanikele suunatud soodustused ja sageli ka mugavus. Ei viitsita ennast ümber registreerida ega tunnetata ka otsest vajadust. Siin olgu igale küla elanikule missiooniks naabriga rääkida ja saavutada tema elukoha ümberregistreerimine meie külla. Viimastel aastatel on elanike juurdekasv olnud kiireim Randveres, Pärnamäel ja Haabneemes. Tammneemes on alalisi elanikke viimase kümne aasta jooksul lisandunud umbes 70 %, põhiliselt sisserrände tulemusel. Planeeritud ehitusalade maksimaalse täisehitamise tulemusena võib aastaks 2020 külaelanike arv kasvada praeguse võrreldes kuni 2 korda (800–850 inimeseni). Vanuselise koosseisu järgi on Tammneemes kuni 24-aastaste osakaal väiksem valla keskmisest, samas üle keskmise oli enam kui 50-aastaste osatähtsus.

Tuleviku kavandamisel on vajalik arvestada kõigi elanikegruppide huvide tasakaalustatust, samaaegselt püüdes kujundada üksteist mõistvat ja piirkonda hoidvat kogukonda. Erinevatel aegadel Tammneeme külla elama asunud inimesed peaksid olema rohkem huvitatud selle kogukonna tegemistest ning aktiivsusega ja ideede genereerimisega toetama küla arengut. Elanike küsitluslehtede järgi võib öelda, et Tammneeme küla rahvas on aktiivne ja valmis kaasa lööma külaelu edendamisel nii seltsitegevuses kui ka näiteks heakorratöödel. Samas praktika seda ei kinnita, näiteks talgutöödel on osalenud vaid mõni protsent küla elanikkonnast.

2.11. Küla koht Viimsi vallas

Viimsi vallas on piirkondi, mis on juba linnastunud, kuid on ka veel selliseid piirkondi, kus on alles rahulik maaelu miljö. Tammneeme kannab endas veel säilinud maalist elulaadi ja miljö, kuigi on sisuliselt kaotanud oma identiteedi kalurikülana. Kunagine ühtne kogukond, kus kõik tundsid kõiki, on asendunud teatava anonüümsuse ja ükskõiksusega, sotsiaalse sidususe taastamine võiks olla üks küla aktiivi eesmärke.

Viimaste aastate investeringutest saab esile tõsta Tammneeme, Mereääre ja osaliselt Teigari tee välisvalgustust, endise sadamaala väljaarendamise I etappi (kiiged jms); ühisveevärgi ja kanalisatsioonitrasside rajamist koos teekatte taastamisega; Ehala tee mänguväljakute rajamist; Mereääre tee ja Tammneeme tee osalist kaldakindlustust, infotahvlite paigaldamist küla erinevatesse punktidesse. Külaseltsile on eraldatud vahendid sadama-ala taastamise projekteerimistööde jaoks.

Peamised infoallikad on valla leht ja naabri käest juhuslikult kuuldu, vähem Viimsi valla kodulehekülg. 2010. aasta kevadel loodi e-posti rühmaaadress tammneeme@googlegroups.com, millega on 2014. aasta juunikuu seisuga liitunud 95 kasutajat. Viimsi valla kodulehel on küll külade rubriik, kuid seal sisalduvat infot ei uuendata regulaarselt ega süstemaatiliselt. Sama kehtib ka 2011. aastal loodud Tammneeme küla kodulehe (www.tammneeme.ee) kohta. Koduleht peaks sisaldama rohkem operatiivset infot ning võimaldama foorumit avalikeks aruteludeks ja ettepanekute tegemiseks.

3. Eelisarendatavad valdkonnad ja arengueesmärgid (arengukava investeringute- ja tegevuskava)

I Infrastruktuur ja elukeskkond

<i>Jrk.nr.</i>	<i>Eesmärgid</i>	<i>Probleemide lahendamise</i>	<i>Tähtajad</i>	<i>Maksumus</i>	<i>Tellijad, täitjad, osalised</i>
		<i>Ettepanekud abinõude rakendamiseks</i>			
1	<i>Küla rannajoon on kaitstud võimalike tormikahjustuste eest vajalikes kohtades täies pikkuses (Randvere külast Leppneeme küalani)</i>		2014kuni 2024		<i>Viimsi vallavalitsus, külaselts, külavanem</i>
2	<i>Tammneeme teel on paralleelselt renoveeritud sõiduteega rajatud kõnnitee</i>		?		<i>Viimsi vallavalitsus, külaselts, külavanem</i>
3	<i>Drenaažisüsteemid on remonditud ja uuendatud</i>		2014 kuni 2024		<i>AS Viimsi Vesi, külaselts, külavanem</i>
4	<i>Paranenud on heakord ja loodushoid, regulaarselt viiakse läbi ühiseid heakorrapäevi</i>		2014kuni 2024		<i>Külaselts ja külavanem</i>
5	<i>Keskkonnajaama rajamine. Külas toimub sorteeritavate jäätmete liigiti kogumine keskkonnajaamas</i>		2014 kuni 2024		<i>Viimsi vallavalitsus ET O ???, külaselts ja külavanem</i>
6	<i>Riigimets on hooldatud ja pakub lähipiirkonna inimestele puhke- ja vabaaja veetmise võimalusi</i>		2014 kuni 2024		<i>RMK, külaselts, külavanem, Viimsi vallavalitsus</i>
7	<i>Külade loodusobjektid ja vaatamisväärsused on tähistatud</i>		2014 kuni 2016		<i>Viimsi vallavalitsus, külaseltsid</i>

II Teenuste arendamine

<i>Jrk.nr.</i>	<i>Eesmärgid</i>	<i>Probleemide lahendamise</i>	<i>Tähtajad</i>	<i>Maksumus</i>	<i>Tellijad, täitjad, osalised</i>
		<i>Ettepanekud abinõude rakendamiseks</i>			
1	<i>Ühistransport vastab senisest enam elanike vajadustele, taastatakse otseühendus Tallinna</i>		2014 kuni 2016		<i>Teenuse pakkuja, külavanem ja Viimsi vallavalitsus</i>

	<i>kesklinnaga</i>				
2	<i>Külas on olemas lasteaed, mis rahuldab enamuse külaelanike vajadusest</i>	<i>AS Viimsi Vesi sulges 2014 lasteaias alla jääva veepumpla, mis oli ehituse alustamise eeltingimuseks</i>	<i>2014 kuni 2017</i>		<i>eraettevõtjad</i>

III Puhkus ja vaba aeg

<i>Jrk.nr.</i>	<i>Eesmärgid</i>	<i>Probleemide lahendamise</i>			
		<i>Ettepanekud abinõude rakendamiseks</i>	<i>Tähtajad</i>	<i>Maksumus</i>	<i>Tellijad, täitjad, osalised</i>
1	<i>Tammneemes on olemas võimalused aktiivseks kehaliseks tegevuseks – spordiplatsid, spordisaal ja tervisespordirajad</i>	<i>Toetada erinevaid initsiatiive spordiplatside jms rajamiseks</i>	2014kuni 2024		<i>Viimsi vallavalitsus, PRIA, eraettevõtjad, külaselts, külavanem</i>
2	<i>Endisel sadama-alal on rajatud paadisild ja selle juurde rajatiseid, rajatud mänguväljak ja istumiskohad ning korrastatud puhkepiirkond kohalike elanike jaoks</i>		2014kuni 2019		<i>Viimsi vallavalitsus, eraettevõtjad, külaselts, külavanem</i>
3	<i>Korrastatud on supuskohad</i>	<i>Üks endise sadama territooriumil, teine küla põhjaosas</i>	2014kuni 2019		<i>Viimsi vallavalitsus, külaselts, külavanem</i>
4	<i>Tagatud on noorte ja laste vabaaja- ning huvitegevus, väiksematele lastele on olemas mänguväljakud</i>	<i>Detailplaneeritud kohtadele tellitakse projektid ja asutakse rajama mänguväljakuid</i>	2014kuni 2024		<i>Viimsi vallavalitsus, külavanem, külaselts</i>

IV Ühistegevuse arendamine

<i>Jrk.nr.</i>	<i>Eesmärgid</i>	<i>Probleemide lahendamise</i>			
		<i>Ettepanekud abinõude rakendamiseks</i>	<i>Tähtajad</i>	<i>Maksumus</i>	<i>Tellijad, täitjad, osalised</i>
1	<i>Külaselts tegutseb aktiivselt, selles on esindatud kõik asumid.</i>	<i>Külaseltsil on aktiivsed liikmed ja töö on jagatud erinevate valdkondade vahel (lastetöö, sotsiaalhoolekanne, infrastruktuur, jt). Külaseltsi juures tegutseb küla noorte sektsioon.</i>	2014 kuni 2024		<i>Külavanem, külaselts, küla elanikud</i>
2	<i>Külaseltsi ja</i>	<i>Külavanem on</i>	2014 kuni 2024		<i>Külavanem,</i>

	<i>külavanema tööjaotus ja koostöö laabub tõrgeteta</i>	<i>küla esindaja, küla eestseisus külavanema nõuandev organ ja külaselts küla arendustegevust korraldav juriidiline isik</i>			<i>külaselts</i>
3	<i>Taastatud on kogukondliku ühtekuuluvuse ehk „meie“ tunne, tehakse koostööd kõigi ümberkaudsete küladega ja huvigruppidega. Inimesed tegutsevad ühiselt küla heakorra tagamisel ja külailme säilitamisel</i>		2014kuni 2024		<i>Külavanem, külaselts, küla elanikud</i>
4	<i>Vallavalitsusele ja muudele organisatsioonidele esitatakse aktiivselt ettepanekuid ja arvamusi Tammneemet puudutavate otsuste tegemisel</i>		2014kuni 2024		<i>Külavanem, külaselts, küla elanikud</i>
5	<i>Toimub omavahelise suhtlus ja organiseeritud infovahetus, külakoosolekud. Korraldatakse vallavalitsuse infopäevi külas, regulaarselt täiendatakse kodulehekülge ja avatakse elektrooniline</i>		2014 kuni 2024		<i>Külavanem, Viimsi vallavalitsus</i>
6	<i>Külas on ühiskasutatavad ruumid ürituste ja koosolekute läbiviimiseks, toimuvad kultuuri- ja ühisüritused</i>		2019kuni 2024		<i>Külavanem, külaselts, Viimsi vallavalitsus</i>
7	<i>Tammneeme küla on esindatud Viimsi vallavolikogus</i>		2017 kuni 2024		
8	<i>Kirjastatakse küla ajalooraamat Alternatiiv on uue külalehe väljaandmine aastal 2016, kui esmamainimisest möödub 625 aastat.</i>	<i>Küla rajamist saab seostada Iversbacki talu mainimisega aastal 1491 ja siis oleks tähiseks 625 aastal 2016.</i>	2014kuni 2016		<i>Külavanem, külaselts</i>

Tegevuste kavandamisel tuleb arvestada ka ealiste vajadustega, sest vanemad inimesed, kes

liiguvad vähe või ühistranspordiga, vajavad ja tarbivad teenuseid enam kohapeal.

Inimeste, kes teevad oma igapäevatoiminguid valdavalt küla piires, vaatevinklist etendavad tähtsamat rolli elukondlike teenuste kohapealne kättesaadavus, vabaaja veetmise võimalused, turvalisus ja miljööväärtus. Tallinnas tööl käivatele inimestele on olulisemad liikluskorraldus, lasteaia olemasolu läheduses, sportimisvõimalused.

Käesolev arengu- ja tegevuskava on koostatud pika ajaperspektiiviga, kümne aasta peale (2014–2024). Kuna elame dünaamilises keskkonnas, siis on üsna raske ette näha, millised muutused võivad toimuda selle aja jooksul kodukülas, omavalitsusüksuses, regionaalsel tasandil, riigis või kogu maailmas. Sellelt dokumendilt ei saa eeldada küla ees seisvate ülesannete ja kavade lõplikku fikseerimist. Ka külakogukond peab olema muutustele ja värsketele ideedele avatud. Selleks ootame eelkõige külarahva panust, kuid ka kõik asjalikud ettepanekud ja konstruktiivne kriitika on teretulnud.